

[Undervisningsministeren.]

tionen og skolerne og som udøver af skoleinspektionens pædagogiske tilsyn med skolevæsenet. Der foreslås endvidere optaget en bestemmelse, hvorefter der kan ansættes en konsulent for særundervisningen. Dette er også taget i betragtning ved udformningen af loven af 18. maj 1960 om lønninger til lærere ved folkeskolen på Færøerne. Blandt de i øvrigt foreslåede nye bestemmelser skal jeg nævne forslaget om oprettelse af lærerråd og fælleslærerråd og forslaget om indførelse af en bestemmelse, der svarer til § 42 i skoletilsynsloven om adgang til efter prøvelse i et 3 mands udvalg at afskedige en lærer, der er kommet i stærkt misforhold til sin stilling som lærer. Endelig skal jeg nævne forslaget om ophævelse af Færøernes mellem- og realskoles særlige status, så skolen indgår i folkeskolen på Færøerne som realafdeling ved Thorshavn kommuneskole.

Som allerede nævnt er det foreliggende lovforslag vedtaget af Færøernes lagting med 17 stemmer mod 0. I kommissionen, der udarbejdede udkastet til lovforslag, og som omfatter repræsentanter både for landstytret og lagtinget og for Færøernes skoledirektion, de færøske skoler og Færøernes lærerforening samt en repræsentant for undervisningsministeriet, stod 11 af kommissionens 12 medlemmer bag forslaget, idet enkelte af medlemmerne dog tilkendegav særopfattelser vedrørende enkelte af de af flertallet foreslåede bestemmelser, medens ét af medlemmerne ikke kunne tiltræde forslaget, men afgav en mindretalsudtalelse i form af et udkast til lov om barneskolen på Færøerne. Der er således både fra myndighedernes og skolernes repræsentanters side på Færøerne bred tilslutning til lovforslaget, og på denne baggrund har der for mig ikke været tvivl om, at jeg måtte søge forslaget ophøjet til lov. Jeg synes, det må hilses med glæde, at man fra færøsk side på så bred en basis er gået ind for den foreslåede nyordning, og jeg finder, at gennemførelsen af denne vil være af stor betydning for børnene og ungdommen på Færøerne i de kommende år, og at det uden er af værdi at få samlet ajourførte bestemmelser om den færøske folkeskoles ordning, styrelse og tilsyn i en enkelt lov.

Jeg tillader mig at anbefale lovforslaget til velvillig behandling i det høje ting.

Ministeren for kulturelle anliggender (Bomholt): Jeg skal tillade mig for det høje folketing at fremsætte forslag til lov om ændring af lov om oprettelse af Statens kunsthjælp og Eckersberg-Thorvaldsenfondet.

Ifølge § 4, stk. 2, i lov nr. 133 af 25. maj 1956, hvorved disse to fonde blev oprettet, skulle loven optages til revision senest i folketingsåret 1960-61. Baggrunden for denne revisionsbestemmelse var, at det ved lovens gennemførelse stod klart, at der var tale om sådanne nyskabelser inden for dansk kulturliv, at virkningerne og finansieringsbehovet først kunne opgøres efter en flerårig forsøgsperiode. Da der til det i lovbestemmelsen forudsatte tidspunkt ikke var tilvejebragt tilstrækkelig klarhed over fondenes fremtidige behov, måtte den daværende undervisningsminister imidlertid forelægge folketinget et forslag om udskydelse af lovens revision til folketingsåret 1961-62, hvilket forslag blev vedtaget af folketinget som lov nr. 110 af 26. april 1961.

Under behandlingen i tinget af dette sidste lovforslag stillede undervisningsministeren i udsigt, at forslaget til en revision af loven ville blive fremsat i begyndelsen af indeværende folketingsår, så der kunne blive tid til en grundig overvejelse og behandling af sagen. Det høje ting vil dog sikkert forstå, at den i efteråret stedfundne deling af undervisningsministeriet og oprettelse af ministeriet for kulturelle anliggender, hvortil det heromhandlede sagsområde er overgået, har kunnet medføre en forsinkelse af lovforslagets fremsættelse. Det er imidlertid mit håb, at der ved lovforslagets fremsættelse nu alligevel skønnes at være rimelig tid til den grundige overvejelse og behandling, som dette for vort kulturliv så betydningsfulde forslag gør krav på.

Ved loven af 1956 blev der givet en årlig rådighedssum til Statens kunsthjælp på 700 000 kr. til anvendelse til billedkunstnerisk medvirken ved udformning og udsmykning af statens bygninger og anlæg. Indtil en tredjedel af dette beløb kunne anvendes som tilskud til kommunale bygninger eller andre for offentligheden eller for videre

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

kredse tilgængelige bygninger og anlæg, og man regnede faktisk med, at denne tilskudsordning, der forudsatte betydelige bidrag til kunstneriske udsmykningsopgaver fra kommunal eller anden side, ville bringe fondets samlede årlige investeringsmulighed op på ca. 1 mill. kr.

Af den i lovbemærkningerne fremsatte redegørelse for fondets virksomhed i de forløbne år og for rådighedsbeløbets anvendelse fremgår det, at fondets styrelse nu fuldt ud har disponeret over de til rådighed værende midler, herunder over de reserver, som naturligt måtte opstå i de første år af fondets virksomhed, og det stiller sig nu sådan, at fondet må begrænse sin virksomhed, medmindre rådighedssummen forhøjes.

Denne udnyttelse af fondets muligheder er først og fremmest kommet statens bygninger til gode, idet langt den største del af midlerne af fondets styrelse er anvendt til udsmykningsopgaver i forbindelse med opførelsen af nye statsbygninger. Det er med glæde og tilfredshed, at man kan konstatere, at der allerede i det korte åremål, fondet har eksisteret, er gennemført eller planlagt udsmykninger af betydelige bygningsværker, hvorved der tilføres disse og samfundet som helhed store kunstneriske værdier.

Derimod har den i loven hjemlede tilskudsordning til udsmykning af ikke-statslige bygninger og anlæg ikke været udnyttet i det i loven tilsigtede omfang. En væsentlig årsag hertil har sikkert været den begrænsning i tilskudsydelsen, som er fastlagt i kgl. anordning af 4. august 1956 om Statens kunstfond, hvorefter tilskudsydelsen normalt er begrænset til en tredjedel af udgiften med mulighed for forhøjelse til halvdelen. Det må antages, at denne tilskudsordning ikke er tilstrækkelig til at formå navnlig mindre kommuner til at påtage sig deres andel i en kunstnerisk udsmykningsopgave. Imidlertid må det være en naturlig opgave for staten at bidrage til, at lovens formål opfyldes på så bred basis som muligt, så

lovens virkninger når længst muligt ud. Jeg påtænker derfor at imødekomme en indstilling fra fondets styrelse om en forhøjelse af tilskudssatsen, så tilskud i fremtiden kan ydes med indtil tre fjerdedele af udgifterne, hvilken forhøjelse kan ske uden at ændre den i loven angivne dispositionsgrænse på en tredjedel af den samlede bevilling.

En sådan ændring må imidlertid antages at ville forøge trækket på fondets midler, og da som nævnt den hidtidige bevilling stort set alene er anvendt til udsmykning af statsbygninger — og dog ikke slår til — vil en forhøjelse af den årlige rådighedssum også af denne grund være påkrævet. Hertil kommer, at fondet kun i meget begrænset omfang har anvendt midler til udsmykning af allerede bestående bygninger, uanset at en sådan anvendelse af midlerne i særlige tilfælde er hjemlet i den kgl. anordning. Det må sikkert erkendes, at der kan være et meget betydeligt behov for løsning af udsmykningsopgaver, også for så vidt angår allerede opførte statslige og andre bygninger af betydning for offentligheden, et behov, som det hverken er praktisk muligt eller forsvarligt at søge dækket ind ved udlån fra offentlige kunstsamlinger. Gennem det nu foreliggende lovforslag tilsigtes det derfor også ved en passende ændring af formuleringen af lovens § 1 at tilvejebringe klar hjemmel for, at Statens kunstfond også kan og bør påtage sig sådanne udsmykningsopgaver, og denne klarlægning af fondets opgaver og den udbygning af den virksomhed, som vil følge heraf, er taget i betragtning ved forslaget om forhøjelsen af det årlige rådighedsbeløb. Endelig vil en vis forhøjelse af rådighedssummen være begrundet i den siden 1956 stedfundne stigning i det almindelige prisniveau.

Som nævnt er det min opfattelse, at fondet allerede har bidraget meget væsentligt til at indfri de forventninger, der ved oprettelsen stilledes til det. Der er gennem de udførte udsmykningsopgaver tilført dansk kulturliv store kunstneriske værdier, og

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

fondets betydning kan klart måles i en øget kunstnerisk aktivitet til gavn for den enkelte kunstner og for dansk kunstliv som helhed. Når dette er sagt, bør man dog også gøre sig klart, at det, der gennem mange år er forsømt inden fondets oprettelse i 1956, ikke med ét slag kan indhentes, og at der med fondets virksomhed i de forløbne få år kun er taget et første skridt i bestræbelserne for at bringe kunsten ud til videre kredse af vort folk.

Det er min overbevisning, at den i lovforslaget indeholdte klarlægning af fondets virksomhedsområde vil sætte fondet i stand til at nå et langt stykke videre, når samtidig den økonomiske ramme for fondets arbejde tilpasses det eksisterende og voksende behov.

Der stilles herefter forslag om, at Statens kunsthjælps årlige rådighedssum forhøjes fra 700 000 kr. til 1,5 mill. kr., idet der til udsmykning af bestående bygninger og anlæg påregnes anvendt indtil 300 000 kr. af den samlede bevilling; dette forslag er i overensstemmelse med en indstilling fra fondets styrelse og er, for så vidt angår behovet for midler til udsmykningsarbejder på nybygninger, baseret på det indvundne erfaringsmateriale med hensyn til antallet af indkomne ansøgninger. Det til udsmykning af allerede opførte bygninger beregnede beløb må selvsagt være mere skønsmæssigt ansat, men det samlede beløb må antages fuldt forsvarligt at kunne udnyttes til fondets formål.

Lovforslaget indeholder endvidere en vis revision af bestemmelserne for Eckersberg-Thorvaldsenfondet, hvis formål er at yde understøttelse til ældre, fortjente danske kunstnere eller sådanne efterladte og subsidiært at støtte talentfulde unge kunstnere. De forløbne år har gjort det ganske klart for fondets styrelse, at den rådighedssum på 75 000 kr. årligt, som er tillagt dette fond, er utilstrækkelig. Det har ikke været muligt at hjælpe mere end knap halvdelen af de kvalificerede ansøgere, og de uddelte portioner har været for små til at betyde en virkelig hjælp. Til det subsidiære formål har man så godt som intet kunnet yde. Indkomne ansøgninger har endvidere i mange tilfælde vist, at der også uden for de af loven i øjeblikket omfattede aldersgrup-

per findes kunstnere, som sidder i overordentlig trænge kår, og som har behov for støtte, og der synes ikke at være grund til at udelukke efterladte efter yngre kunstnere fra i påtrængende tilfælde at kunne få hjælp fra fondet.

Det forekommer derfor naturligt på grundlag af de indvundne erfaringer at udvide fondets virksomhedsområde, således at det principielt kan virke som statens almindelige understøttelsesfond for danske bildende kunstnere og deres efterladte, dog således at der ved administrationen af fondets midler i første række tænkes på de ældre kunstnere og deres efterladte og de unge talentfulde kunstnere, således som den hidtidige ordning har været. Fondets årlige rådighedssum foreslås forhøjet fra 75 000 kr. til 200 000 kr. i overensstemmelse med indstillingen fra fondets styrelse, der har givet udtryk for, at en forhøjelse af rådighedssummen med 100 000 kr. ville være begrundet alene i ønsket om, at der ydes passende støtte til den kreds af personer, som loven hidtil har omfattet.

Jeg tror, at alle vil forstå, at den landvinding for en meget væsentlig side af vort kulturliv, som oprettelsen af Statens kunsthjælp og Eckersberg-Thorvaldsenfondet i sin tid betød, må styrkes og udbygges, og idet jeg i øvrigt henviser til bemærkningerne til lovforslaget, anbefaler jeg dette til hurtig og velvillig behandling i det høje ting.

Jeg skal endvidere tillade mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om ændring af loven om oprettelse af „Statens almindelige Videnskabsfond“*.

„Statens almindelige Videnskabsfond“ blev oprettet ved lov nr. 215 af 7. juni 1952. Indtil den 1. april 1958 arbejdede fondet med et årligt rådighedsbeløb på 2 mill. kr., en sum, der derefter blev forhøjet med ½ mill. kr. og ved lov nr. 171 af 29. april 1960 med yderligere 1 mill. kr. til i alt 3½ mill. kr.

Der er grund til at nævne, at rådighedsbeløbet i 1952 blev fastsat efter et skøn under hensyn til den da herskende økonomiske situation, og det må stærkt understreges, at de senere forhøjelser af rådighedsbeløbet i alt væsentligt kun har tjent til at opretholde den realværdi, som summen havde